

Het Nederlandse wapenexportbeleid in 2004

Rapportage over de uitvoer van militaire goederen
van de Staatssecretaris van Economische Zaken en
de Minister van Buitenlandse Zaken mede namens
de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking

augustus 2005

Inhoudsopgave rapport Nederlands wapenexportbeleid 2004

Hoofdstuk	<u>pagina</u>
Inhoudsopgave	2
1 Inleiding	3
2 Instrumenten en procedures van het wapenexportbeleid	3
3 Uitgangspunten van het wapenexportbeleid	4
4 Informatie over het wapenexportbeleid	6
5 De Nederlandse defensiegerelateerde industrie	6
6 Openheid in bewapening en het VN-wapenregister	8
7 Het Wassenaar Arrangement	10
8 EU-samenwerking	11
9 Kleine wapens	15
10 Doorvoer	16
Bijlagen	
1 <i>Overzichten van de waarde van de in 2004 afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen per categorie goederen en van de waarde van de in 2004 afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen per land van eindbestemming</i>	18
2 <i>Schema van de ontwikkeling van de Nederlandse wapenexport voor de jaren 1996-2004</i>	32
3 <i>Overzicht van de waarde van de in 2004 afgegeven vergunningen van doorvoer van militaire goederen per land van bestemming</i>	33
4 <i>Genotificeerde afgewezen vergunningaanvragen ('denial notifications') in 2004</i>	34
5 <i>Overzicht van in 2004 verkocht overtollig defensiematerieel</i>	35
6 <i>Overzicht van wapenembargo's van kracht in 2004</i>	37
7 <i>Overzicht van de in 2004 beantwoorde schriftelijke vragen van de Tweede Kamer over wapenexport</i>	44

1. Inleiding

Het voorliggende rapport over het Nederlandse wapenexportbeleid in 2004 is het achtste rapport dat conform de 'Notitie over meer openbaarheid met betrekking tot de rapportage over de uitvoer van militaire goederen' (Kamerstuk 22 054 Nr. 30, 27 februari 1998) is opgesteld. Het rapport bevat:

- een overzicht van de uitgangspunten en het instrumentarium van het Nederlandse wapenexportbeleid
- een kenschets van de Nederlandse defensiegerelateerde industrie
- een beschrijving van ontwikkelingen in relevante internationale fora, te weten de EU, de VN en het Wassenaar Arrangement
- een beschrijving van het beleid inzake controle op verspreiding van kleine wapens
- een samenvatting van de doorvoerregeling die sinds 1 januari 2002 van kracht is.

In *bijlage 1* bij het rapport staan de waarden van de verleende exportvergunningen in het jaar 2004 per categorie militaire goederen en per bestemmingsland. In de rapportage is ervoor gekozen de cijfers over de eerste en de tweede helft van 2004 ook afzonderlijk weer te geven.

Bijlage 2 geeft de ontwikkeling weer van de Nederlandse wapenexport voor de periode 1996-2004. *Bijlage 3* bevat een overzicht van de verstrekte vergunningen voor doorvoer van militaire goederen naar derde landen.

In *bijlage 4* worden de door Nederland aan de EU-partners gemelde afwijzingen van aangevraagde vergunningen vermeld. Deze meldingen zijn onderdeel van de EU-Gedragscode inzake uitvoer van militaire goederen.

Bijlage 5 biedt een overzicht van het overtollig defensiematerieel dat in 2004 is verkocht. Als *bijlage 6* bij deze rapportage is een overzicht gevoegd van wapenembargo's die in 2004 van kracht waren. Tot slot bevat *bijlage 7* een overzicht van de in 2004 beantwoorde schriftelijke vragen van de Tweede Kamer over het wapenexportbeleid.

2. Instrumenten en procedures van het wapenexportbeleid

Vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen worden verstrekt op grond van de In- en uitvoerwet. Bedrijven of personen die voornemens zijn goederen en technologie uit te voeren die voorkomen op de zgn. lijst militaire goederen behorend bij de bijlage van het In- en uitvoerbesluit strategische goederen, dienen bij de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer (CDIU) een aanvraag in voor een uitvoervergunning. De CDIU, onderdeel van de Belastingdienst/Douane van het Ministerie van Financiën, staat voor de verlening van uitvoervergunningen onder beleidstoezicht van het Ministerie van Economische Zaken. Aanvragen voor de uitvoer van militaire goederen naar de NAVO- en EU-lidstaten en daarmee gelijkgestelde landen (Australië, Japan, Nieuw Zeeland en Zwitserland) worden in beginsel door het Ministerie

van Economische Zaken afgehandeld. In het verslagjaar gold een uitzondering op deze regel voor Bulgarije, Cyprus, Estland, Malta, Letland, Litouwen, Griekenland¹, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Turkije. Aanvragen voor uitvoer naar deze landen, alsmede aanvragen voor uitvoer naar alle overige landen, werden voor advies voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken. Diens advies neemt bij de besluitvorming over de afgifte van een exportvergunning een centrale plaats in. Indien wordt vastgesteld dat geen bezwaren bestaan tegen de voorgenomen uitvoer, wordt door het Ministerie van Economische Zaken een uitvoervergunning verleend.

Waar het aanvragen betreft voor uitvoer naar ontwikkelingslanden die voorkomen op deel 1 van de OESO/DAC-lijst geeft de Minister van Buitenlandse Zaken na overleg met de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking een 'ontschot' advies aan de Minister van Economische Zaken.²

In geval van uitvoer van militaire goederen die worden afgestoten door de Nederlandse krijgsmacht, wordt de Kamer vooraf vertrouwelijk ingelicht door de Staatssecretaris van Defensie. In het geval van afstoting is de normale vergunningprocedure van toepassing en worden dergelijke transacties, evenals exporttransacties van het bedrijfsleven, door het ministerie van Buitenlandse Zaken getoetst aan de criteria van het wapenexportbeleid.

3. Uitgangspunten van het wapenexportbeleid

Aanvragen voor vergunningen voor de uitvoer van militair materieel worden per geval getoetst aan de acht criteria van het wapenexportbeleid met inachtneming van de aard van het goed, de eindbestemming en de eindgebruiker. Deze acht criteria zijn vastgesteld door de Europese Raden van Luxemburg (1991) en Lissabon (1992), en luiden als volgt:

- 1. naleving van de internationale verplichtingen van de lidstaten van de Gemeenschap, met name door de Veiligheidsraad van Verenigde Naties en de Europese Gemeenschap uitgevaardigde sancties, de verdragen inzake non-proliferatie en andere onderwerpen, alsmede andere internationale verplichtingen.*
- 2. eerbiediging van de rechten van de mens in het land van eindbestemming.*

¹ Voor Griekenland gold deze uitzondering tot medio 2004.

² De OESO/DAC lijst is een door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) opgestelde lijst van landen die internationale financiële steun ontvangen. Deel 1 van de lijst betreft ontwikkelingslanden.

3. *de interne situatie van het land van eindbestemming ten gevolge van spanningen of gewapende conflicten.*
4. *handhaving van vrede, veiligheid en stabiliteit in de regio.*
5. *de nationale veiligheid van de lidstaten, van de gebieden waarvan één van de lidstaten de buitenlandse betrekkingen behartigt, alsmede van bevriende landen of bondgenoten.*
6. *het gedrag van het land van eindbestemming ten opzichte van de internationale gemeenschap, met name de houding ten aanzien van terrorisme, de aard van zijn bondgenootschappen en de eerbiediging van het internationale recht.*
7. *het gevaar dat de goederen een andere dan de opgegeven eindbestemming krijgen, hetzij in het aanschaffende land zelf ofwel via ongewenste heruitvoer.*
8. *de verenigbaarheid van de wapenexporten met het technische en economische vermogen van het ontvangende land, rekening houdend met de wenselijkheid dat staten met een zo gering mogelijk beslag op mensen en economische middelen voor bewapening, in hun legitieme veiligheids- en defensiebehoeften voorzien.*

In juni 1998 aanvaardden de lidstaten van de Europese Unie de EU-Gedragscode voor de wapenexport. Zij kwamen daarin een gemeenschappelijke interpretatie van de criteria van het wapenexportbeleid overeen. Tot de Gedragscode behoort tevens een mechanisme voor informatie-uitwisseling, notificatie en consultatie indien een land een exportvergunningaanvraag in behandeling heeft op een bestemming waarvoor eerder een soortgelijke aanvraag door een andere lidstaat is geweigerd. De Gedragscode bevat minimumnormen. De code erkent uitdrukkelijk de bevoegdheid van de lidstaten om nationaal een restrictiever wapenexportbeleid te voeren dan de Gedragscode voorschrijft.³

In het verslagjaar is in EU-verband een aanvang gemaakt met de herziening van de Gedragscode. Hierop wordt in paragraaf 8, EU-samenwerking, nader ingegaan.

³ De tekst van de EU Gedragscode is gepubliceerd via de website van de Europese Unie: <http://ue.eu.int>

4. Informatie over het wapenexportbeleid

Ingevolge een toezegging van de Minister van Buitenlandse Zaken gedaan tijdens de begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken in december 1997, bood de regering de Kamer in februari 1998 een notitie aan over meer openbaarheid met betrekking tot de rapportage over de uitvoer van militaire goederen (Kamerstuk 22 054 nr. 30). Het voorliggende rapport over 2004 is het achtste openbare rapport sedertdien. Het gaat uit van de waarde van de afgegeven vergunningen per categorie militaire goederen en per bestemmingsland. Teneinde de inzichtelijkheid van de cijfers verder te vergroten, zijn per land van bestemming de categorieën goederen nader gespecificeerd. Omwille van een heldere weergave van de trend is ervoor gekozen zowel de geconsolideerde cijfers over 2004 te presenteren, als de cijfers over de eerste en de tweede helft van 2004 afzonderlijk. Voorts is informatie opgenomen over de in het kader van de EU-Gedragcode aan de EU-partners gemelde weigeringen tot het verstrekken van een vergunning (zie bijlage 3).

Naast dit rapport over de Nederlandse uitvoer van militaire goederen in 2004, wordt het publiek ook op andere wijze geïnformeerd over het wapenexportbeleid. Zo publiceert de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer via de website www.exportcontrole.ez.nl het '*Handboek Strategische Goederen*'. Dit handboek is bedoeld voor personen, bedrijven en instellingen, die professioneel met procedures voor de in- en uitvoer van strategische goederen te maken hebben. De gebruiker vindt daarin informatie over de doelstellingen van het beleid, de toepasselijke wettelijke regelingen en procedures, alsmede allerhande praktische informatie. Het handboek vergroot op deze wijze de bekendheid met dit specifieke beleidsterrein. Het handboek wordt regelmatig herzien in het licht van de (inter)nationale ontwikkelingen op dit terrein. Op de eerder genoemde website is ook andersoortige informatie te vinden over uit- en doorvoer van strategische goederen, waaronder dit rapport en sleutelgegevens over alle afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen.

5. De Nederlandse defensiegerelateerde industrie

De Nederlandse defensiegerelateerde industrie bestaat, op een enkele uitzondering na, vooral uit civiele ondernemingen en onderzoeksinstituten met in militaire productie gespecialiseerde onderdelen. Deze sector is weliswaar van beperkte omvang, maar kenmerkt zich door technologisch hoogwaardige productie, frequente innovatie en hoog opgeleid personeel. Het overheidsbeleid is er, binnen de kaders van een verantwoord buitenlands- en veiligheidsbeleid, op gericht deze technologisch waardevolle capaciteit voor Nederland te behouden. Daartoe worden Nederlandse bedrijven rechtstreeks, of indirect door middel van compensatieopdrachten, betrokken

bij nationale militaire aanbestedingen. Omdat de Nederlandse markt te klein is om de aanwezige expertise in stand te houden, wordt ook deelname van de Nederlandse defensiegerelateerde industrie aan internationale samenwerking op het gebied van defensiematerieel gestimuleerd. Zodoende zijn inmiddels commerciële relaties ontstaan, met name met Belgische, Britse, Duitse, Franse en Amerikaanse ondernemingen, waarbij ook gezamenlijke verplichtingen worden aangegaan met betrekking tot het onderhoud van systemen en de naleverantie van onderdelen.

In dit verband is de oprichting van het Europees Defensie Agentschap (EDA) in juli 2004 relevant. Het EDA krijgt een centrale rol bij de versterking van de Europese militaire capaciteiten en krijgt o.a. taken op het gebied van versterking van de Europese Defensie Technologische en Industriële Basis en liberalisering van de Europese defensiematerieelmarkt.

Samenwerkingsverbanden zijn eveneens van belang voor de leveranties aan derde landen. De mogelijkheid voor Nederlandse bedrijven om langdurige internationale samenwerkingsrelaties aan te gaan, hangt in dat licht mede af van de transparantie en de consistentie van het Nederlandse wapenexportbeleid.

De exportactiviteiten van deze sector worden beschouwd als een noodzakelijke voorwaarde voor de continuïteit van de bestaande kennisbasis. Evenzeer wordt erkend dat in het belang van de internationale rechtsorde en de bevordering van vrede en veiligheid grenzen moeten worden gesteld aan de exportactiviteiten van de defensiegerelateerde industrie. Binnen die grenzen mag de Nederlandse industrie, naar het oordeel van de regering, voorzien in de legitieme behoefte van andere landen aan defensiematerieel. Rekening houdend met bovengenoemde omstandigheden heeft de Nederlandse defensiegerelateerde industrie zich steeds meer gespecialiseerd. De ondernemingen met het grootste exportaandeel in hun militaire productie fabriceren voornamelijk technologisch hoogwaardige componenten en subsystemen. Hoewel zeker de maritieme sector nog altijd in staat is om alle productiefasen tussen tekentafel en tewaterlating op zich te nemen, is de Nederlandse uitvoer van complete wapensystemen in de afgelopen jaren vrijwel geheel te herleiden tot het afstoten van overtollig Nederlands defensiematerieel.

Gegevens over het defensiegerelateerde bedrijfsleven zijn op basis van vrijwilligheid door de betrokken bedrijven beschikbaar gesteld in het kader van een studie die door Research voor Beleid in opdracht van het ministerie van Economische Zaken recentelijk is uitgevoerd. Deze studie is in 2004 ter informatie naar de Tweede Kamer verzonden⁴. Het betreft gegevens over productie (civiel/militair), export (als deel van de totale omzet),

⁴ Aangeboden bij brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 16 juli 2004, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 26231 nr. 10.

werkgelegenheid e.d. Al enige jaren telt Nederland ongeveer 245 kleine en middelgrote ondernemingen die betrokken zijn bij militaire productie. Daarbij moet worden bedacht dat militaire productie wordt gedefinieerd als productie op basis van binnenlandse en buitenlandse defensieopdrachten en niet als productie van goederen die op grond van het In- en uitvoerbesluit strategische goederen bij uitvoer vergunningplichtig zijn.

Gemiddeld levert militaire productie een totale Nederlandse omzet op van € 1,7 miljard per jaar. Het betreft een aandeel van gemiddeld 4% op de totale omzet van de betrokken bedrijven en instituten, die voor het merendeel derhalve vooral civiele activiteiten ontplooiën. Van de totale export van deze bedrijven en instituten wordt ongeveer 45% ofwel circa € 770 miljoen als militaire export gekwalificeerd. De hoogwaardige kennisontwikkeling die gepaard gaat met militaire productie stelt deze bedrijven en instituten in staat productinnovaties te bewerkstelligen en is daarenboven belangrijk voor militaire 'spin-offs' en civiele 'spill-overs'. De Nederlandse defensiegerelateerde bedrijven en instituten zijn onder meer actief in de ontwikkeling en productie van de scheepsbouw, lucht- en ruimtevaarttechnologie, radartechnologie en op het gebied van transport, infrastructuur en ICT. Met militaire productie zijn ongeveer 11.000 arbeidsplaatsen gecreëerd.

6. Openheid in bewapening en het VN-wapenregister

In 1991 werd op initiatief van Nederland resolutie 46/36 L van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties over openheid in bewapening aangenomen. Op basis van deze resolutie werd in 1992 het VN-wapenregister ingesteld. Het register verschaft openheid over de in- en uitvoer van zeven categorieën conventionele zware wapens met het oogmerk daarmee het vertrouwen tussen landen te vergroten.

Het register geeft op jaarbasis informatie over het land van uitvoer van militaire goederen, het eventuele land van doorvoer, en het land van invoer, alsmede de omvang van de goederenstromen verdeeld over de volgende categorieën: I. gevechtstanks, II. pantsergevechtsvoertuigen, III. zware artilleriesystemen, IV. gevechtsvliegtuigen, V. gevechtshelikopters, VI. oorlogsbodems, VII. raketten en raketwerpers. Daarnaast kunnen landen in een aparte rubriek 'Opmerkingen' een nadere omschrijving geven van de wapens en commentaar leveren op specifieke overdrachten. Verder worden landen aangespoord informatie te verschaffen over de eigen militaire bestanden en over aanschaf door middel van eigen productie.⁵ Sinds de evaluatie van het Wapenregister in 2003, kunnen ook op vrijwillige basis gegevens over de in- en uitvoer van kleine en lichte wapens aan de VN

⁵ Informatie over het VN-wapenregister is beschikbaar op de ontwapeningswebsite van de VN; <http://disarmament.un.org:8080/cab/register.html> 'Register of Conventional Arms'

worden verstrekt in het kader van de jaarlijkse notificatie aan de VN. Nederland levert deze informatie.

Sinds 1991 is door de Algemene Vergadering elk jaar een resolutie inzake openheid in bewapening aangenomen met een oproep gegevens aan het register te leveren. Inmiddels is de gewoonte gegroeid dat Nederland het initiatief tot deze resolutie neemt. De resolutie kan traditioneel rekenen op de steun van een grote meerderheid van de VN-lidstaten. In het kader van de roep binnen de VN om het aantal resoluties te beperken, heeft Nederland in 2004 geen resolutie ingediend. Nederland zal voortaan de betreffende resolutie cyclusgewijs indienen waarbij de bijeenkomsten van de Groep van regeringsdeskundigen van het Conventionele Wapenregister de cyclus dicteert: in 2005 zal Nederland de resolutie indienen om de driejaarlijkse evaluatie van het Register door de Groep van regeringsdeskundigen bijeen te roepen en in 2006 zal Nederland de resolutie indienen om de aanbevelingen van de Groep van regeringsdeskundigen aan te nemen. Ter beperking van het aantal resoluties zal vervolgens in 2007 geen resolutie worden ingediend.

In het afgelopen decennium hebben meer dan 160 landen deelgenomen aan het Register, waaronder alle belangrijke wapenproducerende, -importerende en –exporterende landen. Naar schatting omvat het register inmiddels meer dan 95% van de wereldwijde handel in de hogergenoemde zeven categorieën conventionele wapens. In de afgelopen jaren was sprake van een geleidelijke stijging van het aantal deelnemende landen van 99 naar 122. Inmiddels is er sprake van een stabilisatie. Het streven blijft om universele deelname te bereiken. Uit het aantal landen dat ook informatie over hun militaire bestanden en over de aankopen bij de eigen defensie-industrie heeft verstrekt, valt geen opvallende ontwikkeling af te leiden. Het totaal aantal is in 2003 ten opzichte van voorgaande jaren redelijk constant gebleven en kwam uit op een derde van het aantal aan het register deelnemende landen.

De EU-lidstaten zorgen ervoor dat openheid in bewapening en deelname aan het VN-wapenregister voortdurend aandacht krijgen. Zo wordt de Secretaris-Generaal van de VN jaarlijks geïnformeerd over het standpunt van de EU inzake openheid in bewapening. Ten slotte worden de gegevens ook in het kader van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) uitgewisseld.

Om participatie aan het VN-wapenregister verder te bevorderen heeft Nederland samen met Canada, Duitsland, Japan en het bureau voor ontwapeningszaken van de Verenigde Naties (UN/DDA) het initiatief genomen een aantal (sub)regionale workshops te organiseren over transparantie in bewapening. De organisatie van dergelijke workshops was een van de aanbevelingen van de Groep van Regeringsdeskundigen die in 2000 bij elkaar kwam. In navolging van de eerdere workshops ten behoeve van Zuidelijk Afrika, West-Afrika, de ASEAN regio en de CARICOM regio

vond in mei 2004 een workshop plaats in Nairobi. Deze was gericht op de landen die deel uitmaken van het Nairobi Protocol (Nairobi protocol for the prevention, control, and reduction of small arms and light weapons in the Great Lakes Region and the Horn of Africa).

7. Het Wassenaar Arrangement

Het thema wapenexport wordt in multilateraal verband besproken in het 'Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual Use Goods and Technologies' (WA). Aan dit forum, dat zijn naam ontleent aan de plaats waar onder Nederlands voorzitterschap de onderhandelingen over de oprichting van het arrangement werden gevoerd, namen in het verslagjaar uiteindelijk 34 landen deel, waaronder de VS, Rusland en EU-lidstaten⁶. Deze landen vertegenwoordigen tezamen meer dan 90% van de werelduitvoer van militaire goederen.

Doel van het WA (zoals geformuleerd in de zgn. Initial Elements⁷) is het leveren van een bijdrage aan de regionale en internationale veiligheid en stabiliteit. Het middel hiertoe is de regelmatige onderlinge rapportage inzake de uitvoer naar derde landen van wapens en van goederen die voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt. Dit moet leiden tot meer verantwoordelijkheidsbesef bij de nationale toetsing van aanvragen voor vergunningen voor de uitvoer van deze goederen. Immers, meer informatie betekent dat de deelnemende landen beter kunnen beoordelen of er sprake is van destabiliserende accumulatie van militaire middelen in bepaalde landen of regio's. In dat geval zouden de deelnemende landen terughoudender moeten worden met het afgeven van vergunningen op dergelijke bestemmingen.

Het Wassenaar Arrangement kent een lijst militaire goederen die geacht worden aan exportcontrole te zijn onderworpen. In Nederland is deze controlelijst integraal opgenomen in het In- en uitvoerbesluit strategische goederen. Elke herziening van de WA-lijst leidt dan ook tot een aanpassing van genoemd In- en uitvoerbesluit.

Na het 'evaluatiejaar' 2003 stond 2004 voor het WA enerzijds in het teken van de uitbreiding van deelnemende landen aan het Arrangement en anderzijds in het teken van de implementatie van de besluiten van de Plenaire Vergadering van het evaluatiejaar. Veel van deze besluiten van de Plenaire Vergadering

⁶ In 2004 gold dat voor alle 15 "oude" EU lidstaten; van de tien in 2004 tot de EU toegetreden landen namen Hongarije, Polen, Slowakije en Tsjechië al vanaf de totstandkoming in 1996 deel aan het Wassenaar Arrangement; van de zes overige "nieuwe" EU lidstaten werd alleen Slovenië al in 2004 toegelaten; over Estland, Letland, Litouwen en Malta werd pas in april 2005 overeenstemming bereikt. Cyprus is nog geen partij.

⁷ De initial Elements zijn te vinden op de website van het Wassenaar Arrangement: www.wassenaar.org

van het WA in 2003, zijn op de web site van het Wassenaar Arrangement gepubliceerd.

Voor Nederland stond, als Voorzitter van de EU, de kwestie uitbreiding deelname aan het WA met de zes nieuwe EU-lidstaten Estland, Letland, Litouwen, Malta, Slovenië en Cyprus centraal. De Plenaire Vergadering van het WA in 2004 heeft Slovenië in 2004 tot het WA toegelaten en heeft besloten in 2005 een stilteprocedure te lanceren met betrekking tot de toetreding van Estland, Letland, Litouwen en Malta. Toetreding van Cyprus wordt vooralsnog geblokkeerd door Turkije.

8. EU-samenwerking

EU-samenwerking inzake wapenexporten vindt plaats in de Raadswerkgroep conventionele wapenexport, COARM. Namens Nederland nemen vertegenwoordigers van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken deel aan COARM-vergaderingen.

In COARM wisselen de lidstaten in het kader van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) van de EU informatie uit over hun wapenexportbeleid en trachten zij dit beleid en de daarop betrekking hebbende procedures beter op elkaar af te stemmen. De basis hiervoor is de in paragraaf 3 genoemde EU-Gedragscode.

In november 2004 is het zesde door de COARM opgestelde EU-jaarrapport gepubliceerd, waarin verslag is gedaan van de in COARM in 2004 besproken onderwerpen. Het rapport bevat verder statistische informatie over de uitvoer van wapens en de toepassing van de Gedragscode door de lidstaten in 2003. In het rapport zijn naast algemene uitvoergegevens per lidstaat, tevens gegevens opgenomen per land van eindbestemming per lidstaat, het aantal 'denials' per lidstaat, het totaal aantal 'denials' van de lidstaten per land van eindbestemming, en het aantal door de EU-Partners ondernomen consultaties. Aan het 2004-rapport is verder een korte omschrijving van de categorieën van de EU gemeenschappelijke militaire lijst toegevoegd.

Sinds 1 januari 2004 is de praktische handleiding over de werking van de Gedragscode ('User's Guide'), waarover de lidstaten in 2003 overeenstemming bereikten, volledig van toepassing. Deze handleiding bevat praktische richtlijnen voor de in de Code neergelegde informatie- en consultatieprocedure inzake geweigerde exportvergunningen ('denials').

Ook is sinds januari 2004 de centrale databank van nationale 'denials' in werking getreden, die beheerd wordt door het Raadssecretariaat van de EU in Brussel. Deze databank dient door EU-landen voorafgaand aan

vergunningverlening geraadpleegd te worden om te zien of er in gelijksoortige gevallen door andere EU-lidstaten een weigering (denial) is afgegeven. Indien dit het geval is, dient tussen de betrokken Staten geconsulteerd te worden. In geval de eerdere afwijzing niet wordt gevolgd dient dit met redenen omkleed te worden.

Voorts is in 2004 verdere voortgang gemaakt bij het opstellen van de richtlijnen voor toepassing van criterium 8 inzake de relatie tussen de exporttransactie en de technische en economische capaciteit van het ontvangende land. Nederland is voorstander van een gelijksoortige activiteit ten aanzien van andere criteria van de Gedragscode teneinde harmonisatie te bevorderen van het wapenexportbeleid van de EU-lidstaten.

Hogergenoemde instrumenten leiden tot efficiëntere nationale besluitvorming en verbeterde beleidsafstemming tussen de lidstaten. Zij dragen tevens bij aan een soepele integratie van de op 1 mei 2004 toegetreden tien nieuwe EU-lidstaten in de systematiek van de Gedragscode en aan een adequate en eenduidige toepassing van de daarin neergelegde criteria door deze landen.

In 2004 zijn door de lidstaten in totaal 300 afgewezen vergunningaanvragen genotificeerd (2003: 360). Deze dalende trend lijkt te verklaren doordat het bedrijfsleven in de lidstaten in toenemende mate geïnformeerd is over de praktische gevolgen van de toepassing van de Gedragscode. Als potentiële exporteurs in lidstaten, zoals in Nederland veelvuldig gebeurt, al op voorhand besluiten om af te zien van opdrachten waarvoor naar alle waarschijnlijkheid toch geen uitvoervergunning zal worden verstrekt, dan komt het in zulke gevallen niet tot afgewezen vergunningaanvragen en dus ook niet tot een notificatie. Nederland heeft 7 afgewezen vergunningaanvragen genotificeerd in 2004. Recentelijk is in het kader van de EU Gedragscode besloten om ook informatie over afgewezen sondages uit te wisselen. In het licht hiervan zullen bij de EU partners genotificeerde Nederlandse sondage-afwijzingen worden toegevoegd aan het overzicht van "denial notificaties" in het jaarrapport over het Nederlandse wapenexportbeleid (zie bijlage 4, afwijzingen NL/02/2004 op Israël en NL/07/2004 op Taiwan betroffen reeds sondage-aanvragen)

Er hebben in 2004 151 bilaterale consultaties tussen de partners plaatsgevonden over de 'denials' (2003: 116). Nederland is betrokken geweest bij in totaal 14 consultaties: 10 consultaties zijn door Nederland geïnitieerd en over 4 Nederlandse afwijzingen is ons land geconsulteerd.. In de vier gevallen dat Nederland werd geconsulteerd werd door het consulterende land tot vergunningafgifte besloten. Tweemaal trok Nederland in verband met gewijzigde omstandigheden in het land van bestemming de afwijzing in. In de twee andere gevallen werd de vergunningaanvraag niet "essentially identical" geacht aan de Nederlandse afwijzing.

Nederlands Voorzitterschap

De EU-lidstaten hebben sinds 1998 overeenstemming bereikt over een aantal belangrijke onderwerpen zoals tussenhandel, eindgebruikersverklaringen, de EU-militaire lijst, harmonisering van de jaarlijkse nationale en EU-rapportage en een gebruikershandleiding ('*User's Guide*'). Nederland en andere lidstaten waren van mening dat de tekst van de Gedragscode diende te worden herzien teneinde deze vorderingen te weerspiegelen.

In het kader van deze herziening van de Gedragscode organiseerde het Nederlandse Voorzitterschap op 30 september 2004 een conferentie waaraan vertegenwoordigers van EU-lidstaten, kandidaat-lidstaten, NGO's en het EP deelnamen. Tijdens deze conferentie werden aanbevelingen voor verbetering van de EU-Gedragscode besproken op basis van het NGO-rapport "*Taking control: the case for a more effective European Union Code of Conduct on Arms Exports*". De dialoog tussen deelnemende partijen was constructief. Een substantieel deel van de aanbevelingen maakte overigens reeds deel uit van de door de lidstaten voorgestelde wijzigingen in de huidige tekst van de Gedragscode.

De herziening van de EU-Gedragscode is onder Nederlands voorzitterschap nagenoeg afgerond. De nieuwe elementen in de Gedragscode, zijn:

- uitbreiding van de reikwijdte van de gedragscode tot vergunningaanvragen met betrekking tot tussenhandel, doorvoer, niet-tastbare vormen van overdracht van technologie en voor overdracht van productielicenties;
- aanscherping van criterium 2 (mensenrechten) door opname van een verwijzing naar de naleving van het internationaal humanitair recht;
- expliciete verwijzing naar het risico van reverse engineering (d.w.z. op basis van het product wordt afgeleid hoe het dient te worden gemaakt);
- opname in de preambule van het belang van het VN- wapenregister als een element in de beoordeling van vergunningaanvragen.

Verder is begin 2004 op Nederlands initiatief besloten tot onderzoek naar de mogelijkheid van specifieke, aanvullende voorzieningen ten aanzien van de export van militair materieel naar landen die uit een embargo-situatie komen (de zgn. Toolbox). Kern van dit voorstel zijn maatregelen ter vergroting van de transparantie ten aanzien van verleende vergunningen en intensievere consultatie tussen de lidstaten.

In 2004 hebben lidstaten voorts overeenstemming bereikt over een mechanisme ter coördinatie van outreach activiteiten die door hen worden ondernomen. Deze activiteiten dienen ter bevordering van de naleving van de

beginselen en criteria van de Gedragscode, in het bijzonder ten aanzien van de kandidaat-lidstaten van de EU en overige landen in de regio. In de eerste helft van 2004 heeft Nederland in dat kader een werkbezoek georganiseerd voor overheidsfunctionarissen uit Oekraïne die verantwoordelijk zijn voor de implementatie van het wapenexport(controle)beleid.

Voorts organiseerde het Nederlandse voorzitterschap in samenwerking met de Tsjechische regering een tweedaags seminar ter bevordering van de toepassing van de EU-Gedragscode door de EU-lidstaten t.a.v. derde landen. Deelnemers waren vertegenwoordigers van de kandidaat-lidstaten (Roemenie, Bulgarije, Turkije, Kroatië), Noorwegen, en een aantal EU-lidstaten (Tsjechië, Slowakije, Italië, Nederland, Duitsland, Zweden), het Raadsecretariaat, lokale en internationale NGO's en de rapporteur van het Europees Parlement inzake het 5de EU jaarrapport (Raul Romeva Rueda).

Tijdens het Nederlands Voorzitterschap heeft de EU een overeenkomst met Noorwegen gesloten ter uitwisseling van informatie ten aanzien van denials. Noorwegen is het eerste land met wie de EU een dergelijke overeenkomst heeft gesloten. De overeenkomst is sinds 18 november 2004 van toepassing.

9. Kleine wapens

Om de ongecontroleerde verspreiding van kleine en lichte wapens naar conflictgebieden, criminele organisaties en terroristische groeperingen te voorkomen, is het van groot belang dat de internationale afspraken die in EU-, OVSE- en VN-verband zijn gemaakt om de illegale handel in kleine wapens te bestrijden, worden uitgevoerd.

VN Actieprogramma inzake kleine en lichte wapens.

Op grond van het VN-Actieprogramma (UNPoA, 2001) zijn staten gehouden om zich op nationaal, regionaal en internationaal niveau actief in te zetten op het gebied van kleine wapens, waaronder: implementatie van wapenwetgeving; overtollige voorraden vernietigen; samenwerking tussen staten bij het identificeren en traceren van illegale wapens; activiteiten ondersteunen in landen en regio's die over onvoldoende capaciteiten beschikken om de maatregelen zoals genoemd in het UNPoA te implementeren. Nederland voldoet aan de verplichtingen die voortvloeien uit het VN-Actieprogramma en besteedt naast de uitvoering van al bestaand beleid veel aandacht aan het initiëren van verdergaande internationale afspraken op onder andere het gebied van tussenhandel (brokering) van kleine en lichte wapens. Nederland en Noorwegen zijn trekker op het gebied van tussenhandel en hebben zich in 2004 ingezet om te komen tot nationale en regionale regelgeving en afspraken en om een internationaal instrument

inzake tussenhandel tot stand te brengen. In maart 2004 hield Nederland een voordracht over brokering tijdens een ECOWAS regionale kleine wapens conferentie in Nigeria. Ook gaf Nederland in september 2004 een presentatie over tussenhandel voor het Human Security Network, waar een vijftiental geografisch verspreide landen aan deelnemen. In de eerste Commissie van de 59ste Algemene Vergadering van de VN werd in de kleine wapens resolutie overeengekomen een Panel of Governmental Experts in te stellen om de voortgang en mogelijkheden op het gebied van tussenhandel nader te onderzoeken. In juni 2004 vond de eerste VN onderhandelingsronde plaats over een internationaal bindend instrument betreffende het identificeren en markeren van kleine en lichte wapens. Dit leidde tot het aanvaarden van een politiek bindend instrument in juni 2005.

OVSE

In november 2000 werd het 'OSCE Document on Small Arms and Light Weapons' aangenomen. OVSE lidstaten verplichtten zich daarbij o.a. om jaarlijks te rapporteren over de activiteiten en verplichtingen zoals genoemd in het OVSE Document. Medio 2004 rapporteerde Nederland over de totale import- en export gegevens als ook over de hoeveelheid vernietigde wapens. In november 2004 werd het document 'OSCE Principles on the control of brokering in SALW' aangenomen. Het document komt inhoudelijk sterk overeen met het EU Gemeenschappelijke Standpunt over tussenhandel van kleine wapens. Initiators van dit document waren Nederland, Noorwegen en Duitsland.

EU Kleine Wapens

De 'EU Joint Action on the European Union's contribution to combating the destabilising accumulation and spread of small arms and light weapons' (2002/589/CFSP) vormt de basis voor activiteiten van de Lidstaten in EU verband op het gebied van kleine en lichte wapens. Ter uitvoering van de EU Joint Action worden door de EU Lidstaten projecten gefinancierd uit het GBVB- budget. In 2004 werden vier projecten (Albanië, Zuid-Oost Europa, Cambodja en ECOWAS) door de Raad voor financiering goedgekeurd. De EU Lidstaten rapporteren jaarlijks over nationale activiteiten ter uitvoering van de EU Joint Action. De nationale verslagen en de EU- activiteiten worden samengevoegd in het Joint Annual Report.

Nederlandse Projectsteun

Uit het Stabiliteitsfonds werden diverse kleine wapens projecten gefinancierd. Hiervoor was omstreeks €2,3 miljoen beschikbaar. De Nederlandse regering heeft in 2004 op het gebied van wapenvernietiging, veilige opslag en het opstellen van nationale actieplannen ter bestrijding van illegale handel in

kleine en lichte wapens, projecten gesteund in onder andere Afrika en Zuidoost-Europa.

10. Doorvoer

Op 27 april 2001 trad een wijziging van de In- en Uitvoerwet in werking, waarmee de mogelijkheid gecreëerd werd om de systematiek en toetsing van het wapenexportbeleid in bepaalde gevallen ook toe te passen op de doorvoer van strategische goederen. Tot dan toe was de controle op de doorvoer van wapens gebaseerd op de Wet wapens en munitie, met eigen uitvoeringsinstanties en een primaire focus op de aanwezigheid van wapens op Nederlands grondgebied. Door de overheveling van de doorvoercontrole naar de In- en uitvoerwet is de primaire focus bij die controle op het belang van de internationale rechtsorde komen te liggen, en zijn uitvoering en toezicht op de handhaving bij instanties ondergebracht die diezelfde taken al in het kader van de exportcontrole verrichten.

Zoals al bij de behandeling van de wetwijziging in de Kamer uiteen werd gezet, is de nieuwe bevoegdheid vervolgens in het In- en uitvoerbesluit strategische goederen nader uitgewerkt tot een generieke vergunningplicht in gevallen waarbij militaire goederen gedurende de doorvoer voor langere tijd in Nederland verblijven dan wel tijdens doorvoer een bewerking ondergaan. Van deze vergunningplicht zijn uitgezonderd doorvoorzendingen die onder de effectieve uitvoercontrole van een bevriend (partner)land of een bondgenoot staan of die bestemd zijn voor één van deze landen, te weten: EU-lidstaten, NAVO-bondgenoten, Zwitserland, Australië, Nieuw Zeeland en Japan.

Daarnaast kan op ad hoc basis een vergunningplicht worden opgelegd voor doorvoorzendingen van militaire goederen die buiten de generieke vergunningplicht vallen. Van die laatste mogelijkheid kan met name gebruik worden gemaakt als er aanwijzingen bestaan dat een zending niet al onder de effectieve exportcontrole van het land van herkomst staat, of dat een zending tijdens de doorvoer over Nederlands grondgebied een andere dan bij de afgifte van een uitvoervergunning beoogde bestemming lijkt te krijgen.

Naast een vergunningplicht is bij de uitwerking van de nieuwe bevoegdheid ook een meldplicht voor doorvoorzendingen van bepaalde typen wapens geïntroduceerd. Deze meldplicht is conform een toezegging, gedaan tijdens een Algemeen Overleg over het wapenexportbeleid in 2003, per 10 oktober 2004 uitgebreid tot alle militaire goederen van de bijlage bij het In- en Uitvoerbesluit strategische goederen (IUB). Dit in de eerste plaats om inzicht te krijgen in de positie die Nederland inneemt als doorvoerland, maar ook om

meer informatie te genereren ten behoeve van de besluitvorming over het al dan niet opleggen van de eerder genoemde ad hoc vergunningplicht.

Bijlage 1: Overzichten van de waarde van de in 2004 afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen per categorie goederen en per land van eindbestemming.

Inleiding

De totale waarde van de afgegeven vergunningen bedroeg in 2004 € 644,25 miljoen. Dat is een aanmerkelijke daling ten opzichte van 2003, toen de totale waarde € 1.150,80 miljoen bedroeg, maar dat jaar vormde dan ook een uitschieter naar boven als gekeken wordt naar de meerjarige trend. Evenals in 2003 leidt Griekenland in het verslagjaar de rangorde van bestemmingslanden, gemeten naar de waarde van de afgegeven vergunningen. Ook in 2004 betrof het een door de Nederlandse marine afgestoten S-fregat, maar het grootste deel van de ruim € 161 miljoen vergunningwaarde op Griekenland had toch betrekking op nieuwbouwleveranties. Meerdere vergunningen voor de levering van radar- en command & control systemen voor de Griekse marine komen bij elkaar opgeteld tot een waarde van € 128 miljoen. Op een tweede plaats in de rangorde van 2004 staat Zuid-Korea met bijna € 115 miljoen. Zo'n € 80 miljoen daarvan betreft leveranties van medium to short range luchtafweersystemen voor de Zuid-Koreaanse marine. Op de plaatsen drie en vier staan Duitsland met ruim € 88 miljoen en de Verenigde Staten met ruim € 75 miljoen. In beide gevallen gaat het in veruit de meeste vergunningen om leveranties van componenten aan grote lokale systeembouwers.

De uitvoer van militaire goederen vormde 0,25% van de totale Nederlandse uitvoer van goederen in 2004 (€ 257,7 miljard). Voor de internationale vergelijking van dit percentage is het van belang om een aantal bijzondere facetten van de Nederlandse regelgeving op het terrein van de uitvoer van militaire goederen in ogenschouw te nemen. In Nederland is niet alleen de uitvoer van door de Nederlandse industrie geproduceerde militaire goederen vergunningplichtig. Als vanzelfsprekend geldt dat ook voor de uitvoer die het gevolg is van handelstransacties die vanuit Nederland verricht worden. Wellicht minder vanzelfsprekend, maar niettemin van belang voor de Nederlandse cijfers, is dat ook de overheid zelf een vergunning voor de uitvoer van militaire goederen moet aanvragen. Alleen het materieel van Nederlandse legeronderdelen dat samen met die onderdelen voor oefeningen of VN-operaties naar het buitenland gaat, is uitgezonderd van de uitvoervergunningplicht. De afstoting van Nederlands defensiematerieel aan derde landen is derhalve vergunningplichtig en opgenomen in de cijfers.

Methodologie

De hierna gemelde waarden zijn gebaseerd op de waarde van de vergunningen voor definitieve uitvoer van militaire goederen, die zijn afgegeven in de periode waarover verslag wordt uitgebracht. De vergunningwaarde geeft de maximum exportwaarde aan, welke op het moment van publicatie evenwel niet hoeft te corresponderen met de daadwerkelijk gerealiseerde exporten. Vergunningen voor tijdelijke uitvoer zijn in de rapportage buiten beschouwing gelaten, daar aan deze vergunningen

een verplichting tot wederinvoer is gekoppeld. Hierbij gaat het vooral om zendingen voor demonstratie- of tentoonstellingsdoeleinden. Vergunningen voor proef- of monsterzendingen worden overigens wel opgenomen in de rapportage, omdat vanwege de aard van deze exporten geen verplichting tot wederinvoer wordt opgelegd. Vergunningen voor goederen die na reparatie in Nederland retour worden gezonden, worden evenmin in de rapportage opgenomen. Het moet dan echter wel gaan om eerder vanuit Nederland geleverde goederen, waarvan de waarde bijgevolg in een eerdere rapportage is opgenomen. Opname van deze zogenoemde 'retour-na-reparatie' vergunningen zou immers tot dubbeltelling leiden. Om dezelfde reden komen vergunningen waarvan de looptijd wordt verlengd niet terug in de rapportage. Hetzelfde geldt ten slotte voor vergunningen die worden vervangen in verband met, bijvoorbeeld, een adreswijziging van de ontvanger. Indien een verlengings- of vervangingsvergunning met een hogere waarde dan de oorspronkelijke vergunning wordt afgegeven, wordt die meerwaarde uiteraard wél gerapporteerd.

Bij de indeling van de vergunningwaarde voor individuele transacties in het overzicht van de waarde per categorie militaire goederen moesten in veel gevallen bijgeleverde reservedelen en installatiekosten als onderdeel van de waarde van complete systemen genoteerd worden. De waarde van vergunningen voor een eerste levering van een systeem wordt in feite gebaseerd op de contractwaarde, welke vaak de installatie en een aantal reservedelen omvat. De waarde van vergunningen voor de naleverantie van onderdelen is opgenomen in de categorieën A10 of B10.

Ten slotte moest er ten behoeve van het overzicht van de waarde van de afgegeven vergunningen per categorie militaire goederen een keuze worden gemaakt met betrekking tot de indeling van subsystemen. Daarbij is geopteerd voor een uitsplitsing op basis van de vraag in hoeverre een subsysteem als onafhankelijk of multifunctioneel systeem te beschouwen is. Dit is met name van belang voor de indeling van vergunningen voor de uitvoer van militaire elektronica. Indien een dergelijk product bijvoorbeeld slechts een maritieme toepassing kent, zijn de betrokken subsystemen en de onderdelen daarvoor ingedeeld in de categorie A10, als onderdelen voor de categorie A6 'oorlogsschepen'. Indien een dergelijk product niet evident aan een van de eerste zeven subcategorieën van de hoofdcategorie A is gekoppeld, zal het zijn ingedeeld in de subcategorie B4 of in de subcategorie B10.

2004 (1^e halfjaar)

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het eerste halfjaar van 2004 per categorie¹

Hoofdcategorie A "Wapens en Munitie"	2004 (I) waarde in mln euro's
1. Tanks	-
2. Pantservoertuigen	22,00
3. Groot kaliber wapens (>12,7 mm)	-
4. Gevechtsvliegtuigen	-
5. Gevechtshelikopters	-
6. Oorlogsschepen	29,35
7. Geleideraketten	0,23
8. Klein kaliber wapens (<=12,7 mm)	0,05
9. Munitie en explosieven	3,38
10. Onderdelen en componenten voor "wapens en munitie" ²	85,47
Totaal Cat. A	140,48
Hoofdcategorie B "Overige militaire goederen"	2004 (I) waarde in mln euro's
1. Overige militaire voertuigen	-
2. Overige militaire vliegtuigen en helikopters	-
3. Overige militaire vaartuigen	-
4. Militaire elektronica	103,48
5. ABC-stoffen voor militair gebruik	-
6. Militair oefenmaterieel	1,81
7. Producten voor bepantsering en bescherming	-
8. Militaire hulp- en productie-apparatuur	0,29
9. Militaire technologie en programmatuur	4,76
10. Onderdelen en componenten voor "overige militaire goederen" ³	203,88
Totaal Cat. B	314,22
Totaal Cat. A + B	454,70

Tabel 2: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het eerste halfjaar van 2004 per land van bestemming

2004 (1^e halfjaar) waarde in mln euro's					
Land van bestemming	CAT. A	Specificatie	CAT. B	Specificatie	TOTAAL
Argentinië	-		0,05	B10	0,05
Bahrein	-		0,01	B10	0,01
Bangladesh	-		1,17	B10	1,17
Canada	1,74	A8,A10	1,05	B10	2,79
Chili	0,33	A9	-	-	0,33
Denemarken	0,68	A8,A10	10,13	B4, B9, B10	10,81
Duitsland	37,33	A2, A3, A7, A8, A9, A10	40,50	B9, B10	77,83
Finland	0,59	A10	-	-	0,59
Frankrijk	6,70	A8,A10	29,39	B4,B8,B9,B10	36,09
Griekenland	29,98	A6,A10	129,67	B4,B9,B10	159,65
Hongarije	0,45	A10	-	-	0,45
Ierland	-	-	0,15	B10	0,15
India	-	-	0,15	B10	0,15
Indonesië	-	-	0,17	B10	0,17
Italië	7,98	A9,A10	12,95	B4,B10	20,93
Japan	-	-	0,03	B4	0,03
Maleisië	-	A8,A10	2,29	B10	2,29

Marokko	-	-	0,13	B10	0,13
Noorwegen	0,06	A9,A10	0,27	B10	0,33
Oostenrijk	1,11	A10	-	-	1,11
Polen	0,45	A8,A10	0,01	B4	0,46
Portugal	0,45	A10	0,40	B10	0,85
Qatar	-	-	0,23	B10	0,23
Singapore	-	-	0,04	B4,B10	0,04
Slovenië	0,06	A10	-	-	0,06
Spanje	0,82	A8,A10	0,57	B10	1,39
Taiwan	3,83	A10	-	-	3,83
Thailand	-	-	0,59	B10	0,59
Tsjechië	0,52	A8,A9,A10	-	-	0,52
Turkije	0,40	A8,A9,A10	2,45	B9,B10	2,85
Ver. Arab. Emiraten	-	-	0,43	B10	0,43
Verenigde Staten	20,19	A8,A9,A10	1,01	B4,B9,B10	21,20
Ver.Koninkrijk	5,41	A8,A9,A10	4,40	B4,B9,B10	9,81
Zuid Afrika	-	A10	0,09	B4	0,09
Zuid Korea	-	A10	73,56	B10	73,56
Zweden	1,72	A10	0,47	B4,B6,B10	2,19
Zwitserland	0,16	A8,A9,A10	1,83	B6,B10	1,99
Overige NAVO landen ⁴	19,53	A10	0,01	B10	19,54

Landen met waarden onder de 10.000 euro:					
Aruba, Australië, Nw. Zeeland, Oman ⁵	-	-	0,01	B10	0,01
Totaal	140,48		314,22		454,70

Voetnoten behorende bij tabel 1 en tabel 2 van het eerste halfjaar van 2004

¹ De afronding naar twee cijfers achter de komma betekent voor zowel tabel 1 als tabel 2 dat subcategorieën waarvan de waarde onder de 10.000 euro blijft niet apart vermeld worden.

² De subcategorie A10 (onderdelen en componenten voor “wapens en munitie”), betreft in deze periode grotendeels leveranties van onderdelen van tanks en andere militaire gevechtsvoertuigen aan de Duitse fabrikant van zulke systemen (totaal circa € 29 miljoen) en leveranties van onderdelen van gevechtsvliegtuigen en gevechtshelikopters aan de fabrikanten van zulke systemen in de Verenigde Staten (totaal circa € 15 miljoen).

³ De subcategorie B10 onderdelen en componenten voor “overige militaire goederen” betreft met name leveranties van delen van militaire elektronica (radar en maritieme C3-systemen) aan Zuid-Korea (totaal circa € 72 miljoen) en aan Griekenland (circa € 43 miljoen) en leveranties van delen van “overige militaire voertuigen” aan Duitsland (circa € 30 miljoen).

⁴ De post “overige NAVO-landen” heeft betrekking op vergunningen voor de uitvoer van onderdelen vallende onder de subcategorie A10, waarbij meerdere NAVO-landen (excl. Turkije) als eindbestemming zijn toegestaan. In de praktijk wordt dit type vergunning gebruikt bij de toeleverantie van onderdelen aan producenten die uit voorraad willen kunnen leveren aan de op de vergunning als eindgebruikers vermelde NAVO-afnemers.

⁵ In Nederland is ook de uitvoer van pistolen of geweren voor sport- of jachtdoeleinden vergunningplichtig. Indien zulke vuurwapens voor langere tijd in het buitenland zullen verblijven, ook als deze meereizen met de eigenaar, zal een vergunning voor definitieve uitvoer aangevraagd moeten worden. Een deel van de uitvoer naar de in de opsomming vermelde bestemmingslanden, waarvoor de totale vergunningwaarde de 10.000 euro niet overschreed, heeft betrekking op dergelijke uitvoertransacties.

2004 (2^e half jaar)

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in het tweede halfjaar van 2004 per categorie¹

Hoofdcategorie A "Wapens en Munitie"	2004 (2) waarde in mln euro's
1. Tanks	-
2. Pantservoertuigen	-
3. Groot kaliber wapens (>12,7 mm)	-
4. Gevechtsvliegtuigen	-
5. Gevechtshelikopters	-
6. Oorlogsschepen	-
7. Geleideraketten	-
8. Klein kaliber wapens (<=12,7 mm)	0,14
9. Munitie en explosieven	1,30
10. Onderdelen en componenten voor "wapens en munitie" ²	66,73
Totaal Cat. A	68,17
Hoofdcategorie B "Overige militaire goederen"	2004 (2) waarde in mln euro's
1. Overige militaire voertuigen	-
2. Overige militaire vliegtuigen en helikopters	-
3. Overige militaire vaartuigen	-
4. Militaire elektronica	61,77
5. ABC-stoffen voor militair gebruik	-
6. Militair oefenmaterieel	2,92
7. Producten voor bepantsering en bescherming	-
8. Militaire hulp- en productie-apparatuur	0,06
9. Militaire technologie en programmatuur	8,98
10. Onderdelen en componenten voor "overige militaire goederen" ³	47,65
Totaal Cat. B	121,38
Totaal Cat. A + B	189,55

Tabel 2: Waarde van afgegeven vergunningen voor definitieve uitvoer van militaire goederen in het tweede halfjaar van 2004 per land van bestemming

2004 (2^e halfjaar)					
waarde in mln euro's					
Land van bestemming	Cat. A	Specificatie	Cat. B	Specificatie	TOTAAL
Argentinië	-	-	0,04	B10	0,04
Bahrein	-	-	1,00	B10	1,00
Canada	0,02	A10	-	-	0,02
Chili	0,22	A10	-	-	0,22
Denemarken	0,14	A10	0,03	B10	0,17
Duitsland	6,42	A3,A8, A9, A10	3,94	B9,B10	10,36
Egypte	-	-	0,03	B10	0,03
Filippijnen	-	-	0,34	B4	0,34
Finland	0,16	A10	-	-	0,16
Frankrijk	1,49	A8,A9,A10	18,86	B4,B9,B10	20,35
Griekenland	0,95	A10	0,84	B4,B9,B10	1,79
India	-	-	0,24	B10	0,24
Indonesië	-	-	1,05	B9,B10	1,05
Irak	-	-	0,06	B8	0,06
Italië	0,27	A8,A10	0,07	B9,B10	0,34
Japan	-	-	5,52	B9,B10	5,52
Jordanië	0,04	A10	-	-	0,04
Litouwen	0,06	A10	-	-	0,06
Maleisië	-	-	0,05	B10	0,05
Mexico	-	-	0,30	B4	0,30
Mongolië	0,03	A10	-	-	0,03
Polen	-	A8	0,01	B9	0,01

Portugal	0,15	A8,A10	-	-	0,15
Qatar	-	-	0,09	B10	0,09
Servië & Montenegro	-	-	0,01	B6	0,01
Singapore	0,45	A10	0,40	B10	0,85
Spanje	0,63	A8,A10	0,48	B10	1,11
Taiwan	2,01	A10	-	-	2,01
Thailand	-	-	0,07	B10	0,07
Turkije	0,31	A8,A10	0,34	B10	0,65
Venezuela	1,64	A10	25,98	B4,B10	27,62
Ver. Arab. Emiraten	-		0,01	B10	0,01
Ver. Koninkrijk	7,37	A8,A9,A10	4,00	B4,B6,B10	11,37
Verenigde Staten	43,92	A8, A9, A10	10,23	B4,B9,B10	54,15
Zuid Afrika	-	-	5,55	B4	5,55
Zuid Korea	0,01	A10	41,40	B4,B9,B10	41,41
Zweden	1,71	A10	0,08	B10	1,79
Zwitserland	0,17	A10	0,04	B10	0,21
Overige NAVO ⁴	-	-	0,30	B9	0,30
Landen met waarden onder de 10.000 euro:					
Bangladesh, Kenia, Oostenrijk, Roemenië ⁵	0,02	A10	-	-	0,02
Totaal	68,17		121,38		189,55

Voetnoten behorende bij tabel 1 en tabel 2 van het tweede halfjaar van 2004

¹ De afronding naar twee cijfers achter de komma betekent voor zowel tabel 1 als tabel 2 dat subcategorieën waarvan de waarde onder de 10.000 euro blijft niet apart vermeld worden.

² De subcategorie A10 (onderdelen en componenten voor "wapens en munitie") bestond ook in deze periode vooral uit componentenleveranties aan Duitse en Amerikaanse fabrikanten van gevechtvoertuigen, -vliegtuigen en -helikopters. Bijna € 30 miljoen is toe te schrijven aan één vergunning voor de toeleverantie van onderdelen voor de JSF.

³ De subcategorie B10 onderdelen en componenten voor “overige militaire goederen” betreft in hoofdzaak kleinere leveranties van delen van militaire elektronica (radar en maritieme C3-systemen). Met een waarde van circa € 8,2 miljoen vertegenwoordigt een leverantie van delen van radarapparatuur aan Zuid-Korea de grootste van die kleinere leveranties.

⁴ De post “overige NAVO-landen” heeft betrekking op vergunningen voor de uitvoer van onderdelen vallende onder de subcategorie A10, waarbij meerdere NAVO-landen (excl. Griekenland en Turkije) als eindbestemming zijn toegestaan. In de praktijk wordt dit type vergunning gebruikt bij de toeleverantie van onderdelen aan producenten die uit voorraad willen kunnen leveren aan de op de vergunning als eindgebruikers vermelde NAVO-afnemers.

⁵ In Nederland is ook de uitvoer van pistolen of geweren voor sport- of jachtdoeleinden vergunningplichtig. Indien zulke vuurwapens voor langere tijd in het buitenland zullen verblijven, ook als deze meereizen met de eigenaar, zal een vergunning voor definitieve uitvoer aangevraagd moeten worden. Een deel van de uitvoer naar de in de opsomming vermelde bestemmingslanden, waarvoor de totale vergunningwaarde de 10.000 euro niet overschreed, heeft betrekking op dergelijke uitvoertransacties.

2004 (totaal)

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in 2004
per categorie ¹

Hoofdcategorie A "Wapens en Munitie"	2004 waarde in mln euro's
1. Tanks	-
2. Pantservoertuigen	22,00
3. Groot kaliber wapens (>12,7 mm)	-
4. Gevechtsvliegtuigen	-
5. Gevechtshelikopters	-
6. Oorlogsschepen	29,35
7. Geleideraketten	0,23
8. Klein kaliber wapens (<=12,7 mm)	0,19
9. Munitie en explosieven	4,68
10. Onderdelen en componenten voor "wapens en munitie" ²	152,20
Totaal Cat. A	208,65
Hoofdcategorie B "Overige militaire goederen"	2004 waarde in mln euro's
1. Overige militaire voertuigen	-
2. Overige militaire vliegtuigen en helikopters	-
3. Overige militaire vaartuigen	-
4. Militaire elektronica	165,25
5. ABC-stoffen voor militair gebruik	-
6. Militair oefenmaterieel	4,73
7. Producten voor bepantsering en bescherming	-
8. Militaire hulp- en productie-apparatuur	0,35
9. Militaire technologie en programmatuur	13,74
10. Onderdelen en componenten voor "overige militaire goederen" ³	251,53
Totaal Cat. B	435,60
Totaal Cat. A + B	644,25

Tabel 1: Waarde van afgegeven vergunningen voor de definitieve uitvoer van militaire goederen in 2004
per land van bestemming

2004 (totaal) waarde in mln euro's					
Land van bestemming	Cat. A	Specificatie	Cat. B	Specificatie	TOTAAL
Argentinië	-		0,09	B10	0,09
Bahrein	-		1,02	B10	1,02
Bangladesh	-		1,17	B10	1,17
Canada	1,76	A8,A10	1,05	B10	2,81
Chili	0,55	A9,A10	-		0,55
Denemarken	0,83	A8,	10,16	B4,B9,B10	10,99
Duitsland	43,75	A2,A3,A7, A8,A10	44,44	B9,B10	88,19
Egypte	-		0,03	B10	0,03
Filippijnen	-		0,34	B4	0,34
Finland	0,75	A10	-	-	0,75
Frankrijk	8,19	A8,A9,A10	48,25	B4,B8,B9, B10	56,44
Griekenland	30,92	A6,A10	130,51	B4,B9,B10	161,43
Hongarije	0,45	A10	-	-	0,45
Ierland	-		0,15	B10	0,15
India	-		0,39	B10	0,39
Indonesië	-		1,22	B9,B10	1,22
Irak	-		0,06	B8	0,06
Italië	8,25	A8,A9,A10	13,02	B4,B9,B10	21,27
Japan	-		5,55	B4,B9,B10	5,55
Jordanië	0,03	A10	-		0,03
Litouwen	0,06	A10	-		0,06
Maleisië	-	-	2,34	B10	2,34
Marokko	-		0,13	B10	0,13

Mexico	-		0,30	B4	0,30
Mongolië	0,03	A10	-	-	0,03
Noorwegen	0,06	A9,A10	0,27	B10	0,33
Oostenrijk	1,12	A10	-		1,12
Polen	0,46	A8,A10	0,02	B4,B9	0,48
Portugal	0,60	A8,A10	0,40	B10	1,00
Qatar	-		0,32	B10	0,32
Roemenië	0,01	A9	-	-	0,01
Servië & Montenegro	-	-	0,01	B6	0,01
Singapore	0,45	A10	0,44	B4,B10	0,89
Slovenië	0,06	A10	-	-	0,06
Spanje	1,45	A8,A10	1,05	B10	2,50
Taiwan	5,84	A10	-	-	5,84
Thailand	-		0,67	B10	0,67
Tsjechië	0,52	A8,A9,A10	-	-	0,52
Turkije	0,70	A8,A9,A10	2,80	B9,B10	3,50
Venezuela	1,64	A10	25,98	B10	27,62
Ver. Arab. Emiraten	-	-	0,44	B10	0,44
Ver. Koninkrijk	12,78	A8,A9,A10	8,40	B4,B6,B9, B10	21,18
Verenigde Staten	64,11	A8, A9, A10	11,24	B4,B9,B10	75,35
Zuid Afrika	-	A10	5,64	B4	5,64
Zuid Korea	0,01	A10	114,96	B4,B9,B10	114,97
Zweden	3,43	A10	0,55	B4,B6,B10	3,98
Zwitserland	0,32	A8,A9,A10	1,87	B6,B10	2,19
Overige NAVO ³	19,53	A8,A9,A10	0,30	B9,B10	19,83
Landen met waarden onder de 10.000 euro:					
Aruba, Australië, Nieuw - Zeeland, Oman ⁴	-	-	0,01	B10	0,01
Totaal	208,65		435,60		644,25

Voetnoten behorende bij tabel 1 en tabel 2 van het jaar 2004 (totaal)

¹ De afronding naar twee cijfers achter de komma betekent voor zowel tabel 1 als tabel 2 dat subcategorieën waarvan de waarde onder de 10.000 euro blijft niet apart vermeld worden

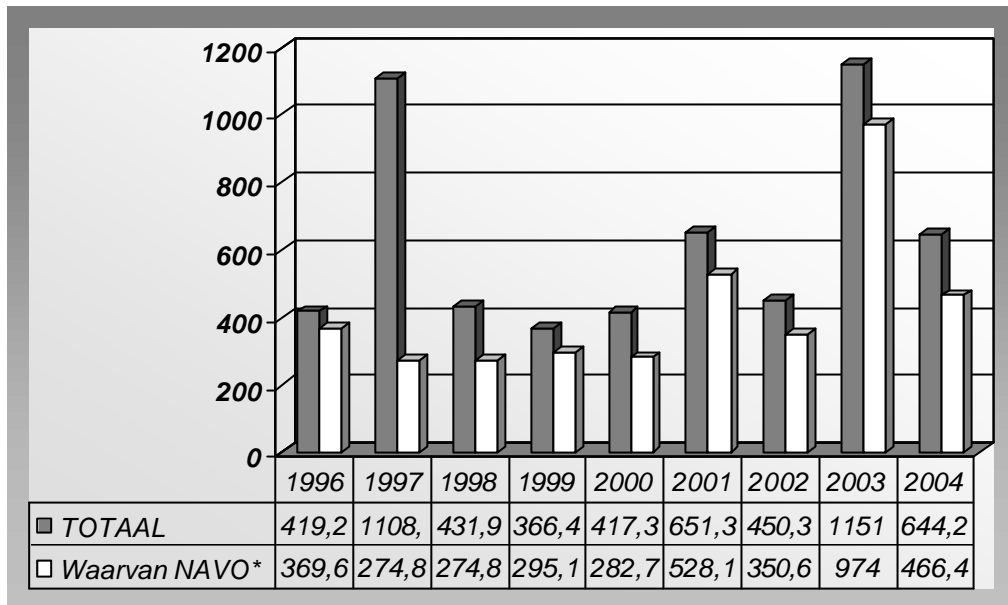
² Voor een toelichting over de belangrijkste leveranties die in het verslagjaar onder de categorieën A10 en B10 vielen, zij verwezen naar de verklarende voetnoten bij de tabellen over de 1e helft 2004 en de 2e helft 2004.

³ De post “overige NAVO-landen” heeft betrekking op vergunningen voor de uitvoer van onderdelen vallende onder de subcategorie A10, waarbij meerdere NAVO-landen (excl. Griekenland en Turkije) als eindbestemming zijn toegestaan. In de praktijk wordt dit type vergunning gebruikt bij de toeleverantie van onderdelen aan producenten die uit voorraad willen kunnen leveren aan de op de vergunning als eindgebruikers vermelde NAVO-afnemers.

⁴ In Nederland is ook de uitvoer van pistolen of geweren voor sport- of jachtdoeleinden vergunningplichtig. Indien zulke vuurwapens voor langere tijd in het buitenland zullen verblijven, ook als deze meereizen met de eigenaar, zal een vergunning voor definitieve uitvoer aangevraagd moeten worden. Een deel van de uitvoer naar de in de opsomming vermelde bestemmingslanden, waarvoor de totale vergunningwaarde de 10.000 euro niet overschreed, heeft betrekking op dergelijke uitvoertransacties.

BIJLAGE 2: Ontwikkeling Nederlandse wapenexport 1996 - 2004

(waarde afgegeven vergunningen in miljoenen euro's)

* in 2004 waren de volgende 26 landen lid van de NAVO:
 België, *Bulgarije*, Canada, Denemarken, Duitsland, *Estland*, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Italië, *Letland*, *Litouwen*, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, *Roemenië*, *Slovenië*, *Slowakije*, Spanje, Tsjechië, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten van Amerika en IJsland. De cursief geschreven landen traden toe op 29 maart 2004.

**Bijlage 3: Waarde van afgegeven vergunningen voor de doorvoer
van militaire goederen in 2004 ¹**
per land van bestemming

2004 <i>waarde in mln euro's</i>					
Land van bestemming	Cat. A10	Specificatie	Cat. B	Specificatie	TOTAAL
ANDORRA	0,05	A10	-		0,05
BULGARIJE	0,03	A10	-		0,03
KAZACHSTAN	0,05	A10	-		0,05
KROATIË	0,03	A10	-		0,03
NOORWEGEN	0,50	A 10	-		0,50
QATAR	0,10	A10	-		0,10
ROEMENIË	0,10	A10	-		0,10
RUSLAND	0,50	A10	-		0,50
SLOVENIË	0,06	A10	-		0,06
TURKIJE	0,03	A10	-		0,03
VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA	0,58	A10	-		0,58
ZWITSERLAND	0,20	A10	-		0,20
ZUID-AFRIKA	0,03	A10	-		0,03
Totaal	2,26		-		2,26

¹ Zoals te doen gebruikelijk gaat het bij de afgegeven vergunningen voor doorvoer in veruit de meeste gevallen om de distributie via Nederland van een Amerikaans merk vizierkijkers. Bij distributie naar bestemmingslanden buiten de EU worden zulke vizierkijkers gedurende langere tijd in Nederland opgeslagen, maar vindt in douanetechnische zin geen invoer plaats. De vizierkijkers die bestemd zijn voor andere lidstaten worden in de praktijk wel al in Nederland ingevoerd. Dat betekent dat de overdracht naar andere EU-lidstaten dan in termen van het wapenexportbeleid geen doorvoer meer is maar een uitvoer. De waarde van de daartoe verstrekte uitvoervergunningen is dan ook opgenomen in de overzichten met betrekking tot de uitvoer van militaire goederen en niet in dit overzicht van doorvoervergunningen.

Bijlage 4: Genotificeerde afgewezen vergunningaanvragen ('denial notifications') in het kader van de EU gedragscode in 2004

Datum	Nummer	Land van bestemming	Korte omschrijving	Ontvanger	Eind gebruiker	Reden voor weigering
22-09-2004 ¹	NL 01/2004	Indonesië	Delen voor militaire transport vliegtuigen, type Hercules C130	Tentara Nasional Indonesia Angkatan Udara	Luchtmacht	Criterium 3
22-09-2004	NL 02/2004	Israël	2e generatie beeldversterkerbuizen	Israeli Defense Force	Israeli Defense Force	Criteria 2, 3, 4, & 7
22-09-2004	NL 03/2004	Israël	2e generatie beeldversterkerbuizen	Ortek	Niet bekend	Criteria 2, 3, & 7
29-12-2004	NL 04/2004	Oeganda	2e generatie beeldversterkerbuizen	New Noga Light, Ramla, Israël	Uganda Police Head quarters, Kampala	Criteria 2, 3, 4, & 7
29-12-2004	NL 05/2004	India	Passieve richtkijker met wapen-adapters	National Security Guard H.Q. New Delhi	Niet bekend	Criteria 3, 4, & 7
29-12-2004	NL 06/2004	China	2e generatie beeldversterkerbuizen	Huguang Opto-Electronic Instrument Factory, Jiansu	Chinese Politie	Criterium 2
29-12-2004	NL 07/2004	Taiwan	Kabels voor sonars voor opsporing van objecten onder water	Chinese Naval Logistics Command, Tso-Ying	Taiwanese Marine	Criteria 1 & 4

Voetnoten bij bijlage 4:

¹ Deze afwijzing is op 12-05-2005 ingetrokken. Uit nadere informatie bleek dat het hier niet om specifiek voor militair gebruik ontworpen vliegtuigdelen ging maar om apparatuur die ook veelvuldig in civiele vliegtuigen wordt toegepast. Omdat de Dual Use Verordening voor de betrokken apparatuur zelfs een specifieke uitzonderingsclausule kent, bleek uiteindelijk dat voor de uitvoer in het geheel geen vergunning vereist was.

**Bijlage 5: Overzicht van door de regering verkocht overtollig
defensiematerieel in 2004¹**

Krijgs machtdeel	Type materieel	Aan/via²	Land van Eindbestemming	Eindgebruiker
Koninklijke Landmacht	105 mm munitie		België	Belgische ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	Kuka-torens	Duits bedrijf	Chili	Chileense ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	105 mm munitie	Chileens bedrijf	Chili	Chileense ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	Reservedelen Leopard 2 A4 en reservedelen M 113	Spaans bedrijf	Spanje	Spaanse ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	Reservedelen Leopard 2 A4		Oostenrijk	Oostenrijkse leger
Koninklijke Landmacht	120 mm schietbuis Leopard 2		Denemarken	Deense leger
Koninklijk Landmacht	onderdelen Kuka torens	Zwitsers bedrijf	Chili	Chileense ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	Kardoezen			Duits bedrijf
Koninklijke Marine	Orion vliegtuigen		Duitsland	Duitse ministerie van Defensie
Koninklijke Luchtmacht	IFF zendapparatuur	Amerikaans bedrijf	Verenigde Staten	Amerikaans bedrijf
Koninklijke Marine	L-fregatten en M-fregatten		Chili	Chileense ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	Reservedelen Leopard 2	Spaans bedrijf	Spanje	Spaanse ministerie van Defensie
Koninklijke Luchtmacht	HAWK PIP III luchtafweersysteem		Roemenië	Roemeense ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	120 mm mortier		België	Belgische ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	YPR voertuigen		Egypte	Egyptische ministerie van Defensie
Koninklijke Landmacht	Reservedelen Leopard 1	Chileens bedrijf	Chili	Chileense ministerie van Defensie

Voetnoten bij bijlage 5:

¹ De vermelde bedragen zijn gebaseerd op de waarde van de in 2004 getekende contracten. Daadwerkelijke leverantie van de goederen heeft niet in alle gevallen in 2004 plaatsgevonden.

² De verkoop van overtollig defensiematerieel vindt soms plaats via een particulier bedrijf ten behoeve van een bij de verkoop reeds bekende eindgebruiker, dan wel aan een particulier bedrijf voor eigen gebruik of voor wederverkoop door dat bedrijf aan een nog niet bekende eindgebruiker(s). Zie ook noot 3

³ Verkoop van militaire goederen aan particuliere afnemers vindt slechts plaats aan in Nederland of in landen met een adequaat wapenexportbeleid gevestigde bedrijven (NAVO- en EU-lidstaten, alsmede Australië, Japan, Nieuw-Zeeland en Zwitserland). Indien deze bedrijven in het buitenland zijn gevestigd en zij de betreffende goederen zouden willen heruitvoeren, dan dienen zij hiervoor van tevoren toestemming te vragen aan de bevoegde Nederlandse autoriteiten (Domeinen). Voorts zullen zij een exportvergunning dienen aan te vragen in het land van vestiging.

Bijlage 6: Overzicht van wapenembargo's van kracht in 2004 ¹

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de internationale wapenembargo's, zoals deze van kracht waren in 2004. Voorts staat aangegeven van welke organisaties deze embargo's zijn uitgegaan en op grond van welk besluit zij zijn ingesteld.

LAND	SOORT EMBARGO	DUUR EMBARGO	GENOMEN BESLUIT
Afghanistan	VN-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1333 (2000)
Armenië	VN-embargo (niet-bindend)	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 853 (1993)
	OVSE-embargo m.b.t. wapens en munitie t.b.v. strijdende partijen in Nagorno-Karabach	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Besluit van het Senior Comité (voorloper Permanente Raad) van 28 februari 1992
Azerbeidzjan	VN-embargo (niet-bindend)	M.i.v. 29 juli 1993	VN Veiligheidsraad Resolutie 853 (1993)
	OVSE-embargo m.b.t. wapens en munitie t.b.v. strijdende partijen in Nagorno-Karabach	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Besluit van het Senior Comité van 28 februari 1992
Bosnië-Herzegovina	EU-embargo (m.u.v. materieel t.b.v. het ruimen van mijnen)	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 1996/184/GBVB
	Uitzondering voor leveranties van kleine wapens aan de politie van Bosnië-Herzegovina	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 1999/481/GBVB
Birma	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Verklaring van de Algemene Raad van de EU van 29 juli 1991
	Uitzondering voor niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2003/297/GBVB
	implementatie van Artikel 2	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2003/461/GBVB

	Verlenging met 12 maanden van maatregelen t.a.v. Birma	m.i.v. 30 april 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/423/GBVB
Democratische Republiek Congo	VN-embargo (voor groepen en militairen opererend in Noord en Zuid Kivu en Ituri en groepen die geen partij zijn bij de Global and All-inclusive overeenkomst. Uitzondering voor leveranties aan MONUC of voor niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1493 (2003)
	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Verklaring 33/93 van de Raad van 7 april 1993
	Uitzondering voor : - materieel t.b.v. VN personeel - niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming - materieel t.b.v. het ruimen van mijnen	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2002/829/GBVB
	Bevestiging dat embargo ook van toepassing is op technisch advies, militaire en financiële assistentie, alsmede training.	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2003/680/GBVB
China (m.u.v. Hong Kong en Macão)	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Verklaring van de Algemene Raad van 27 juni 1989
Irak	VN-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 661 (1990)

	Uitzondering voor wapenverkopen aan bezettende machten	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1483 (2003)
	Uitzondering voor militair materieel t.b.v. de regering van Irak of de multinationale troepenmacht zoals ingeroepen onder VN VR resolutie 1511 (2003) om de doelen van VN VR resolutie 1546 (2004) te dienen	m.i.v. 8 juni 2004	VN Veiligheidsraad Resolutie 1546 (2004)
	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Verklaring 56/90 van de Raad van 4 augustus 1990
	Uitzondering voor militair materieel t.b.v. bezettende machten	m.i.v. 7 juli 2003	Gemeenschappelijk standpunt 2003/495/GBVB
	Uitzondering voor militair materieel t.b.v. de regering van Irak of de multinationale troepenmacht zoals ingeroepen onder VN VR resolutie 1511 (2003) om de doelen van VN VR resolutie 1546 (2004) te dienen	m.i.v. 19 juli 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/553/GBVB
Ivoorkust	VN-embargo	m.i.v. 15 november 2004 voor een periode van 13 maanden van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1572 (2004)
	EU-embargo	m.i.v. 13 december 2004.	Gemeenschappelijk standpunt 2004/852/GBVB
Liberia	VN-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1343 (2001)
	Verlenging met 12 maanden van maatregelen vastgelegd in paragrafen 5-7 van resolutie 1343 (2001)	m.i.v. 6 mei 2003	VN Veiligheidsraad Resolutie 1478 (2003)

	Multinationale strijdmacht uitgezonderd van paragrafen 5a en 5b van Resolutie 1343 (2001)	m.i.v. 1 augustus 2003	VN Veiligheidsraad Resolutie 1497 (2003)
	Steun voor UNMIL uitgezonderd van paragrafen 5a en 5b van Resolutie 1343 (2001)	m.i.v. 19 september 2003	VN Veiligheidsraad Resolutie 1509 (2003)
	Uitzondering voor: - goederen t.b.v. een internationaal trainings en hervormings programma voor het leger en de politie	m.i.v. 22 december 2003	VN Veiligheids Resolutie 1521(2003)
	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2001/357/GBVB
	Verlenging van 2001/357/GBVB tot 7 mei 2004	m.i.v. 19 mei 2003	Gemeenschappelijk standpunt 2003/365/GBVB
	Uitzondering voor militaire goederen t.b.v. multinationale strijdmacht	m.i.v. 22 september 2003	Gemeenschappelijk standpunt 2003/666/GBVB
	Uitzondering voor: - goederen t.b.v. een internationaal trainings en hervormings programma voor het leger en de politie -niet-dodelijke militaire goederen t.b.v. humanitaire doeleinden of bedoeld ter bescherming	m.i.v. 10 februari 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/137/GBVB
Libië	EU-embargo	van toepassing tot 14 oktober 2004	Verklaring ministers van BZ d.d. 14 april 1986, herbevestiging van verklaring d.d. 27 januari 1986

	Bevestiging maatregelen Lidstaten afgekondigd op 27 januari en 14 april 1986	van toepassing tot 14 oktober 2004	Gemeenschappelijk standpunt 1999/261/GBVB
	Opheffing van beperkende maatregelen ten aanzien van Libie	vanaf 14 oktober 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/689/GBVB
Rwanda	VN-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 918 (1994)
	Resolutie 918 ook van toepassing op verkoop van wapens aan personen in aangrenzende landen, indien deze wapens bedoeld zijn voor gebruik in Rwanda	Gedurende het gehele vergaderjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 997 (1995)
	Uitzondering m.b.t. leveranties aan de Rwandese overheid via specifieke invoerkanalen	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1011 (1995)
Sierra Leone	VN-embargo (t.a.v. leveranties aan niet-regeringstroepen)	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1171 (1998)
	Resolutie 1171 (1998) niet van toepassing op militaire goederen t.b.v. partners die samenwerken met UNASMIL en de regering van Sierra Leone	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1299 (2000)
	EU-embargo (m.u.v. leveranties aan de overheid van Sierra Leone, ECOMOG en de VN)	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 1998/409/GBVB

Soedan	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 1994/165/GBVB
	M.u.v. niet-dodelijk materieel voor humanitaire doeleinden en ontmijning	m.i.v 9 januari 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/31/GBVB
	M.u.v. niet-dodelijk materieel bestemd voor institutie opbouwende programma's en crisis management operaties van de VN, AU, EU en de Gemeenschap	m.i.v. 10 juni 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/510/GBVB
Somalië	VN-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 733 (1992)
	Uitzonderingen op Resolutie 733 (1992) voor beschermende uitrusting voor humanitaire doeleinden	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1356 (2001)
	Bevestiging dat embargo ook van toepassing is op technisch advies, militaire en financiële assistentie, alsmede training	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	VN Veiligheidsraad Resolutie 1425 (2002)
	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2002/960/GBVB
Zimbabwe	EU-embargo	Gedurende het gehele verslagjaar van toepassing	Gemeenschappelijk standpunt 2002/145/GBVB
	Verlenging van 2002/145/GBVB tot 20 februari 2004	m.i.v.18 februari 2003	Gemeenschappelijk standpunt 2003/115/GBVB
	Verlenging met 12 maanden van maatregelen tegen Zimbabwe	m.i.v. 19 februari 2004	Gemeenschappelijk standpunt 2004/161/GBVB

¹Voor actuele informatie over sancties en embargo's kunt u op de website www.exportcontrole.ez.nl doorklikken naar overzichten die worden bijgehouden door de Europese Commissie. Via deze overzichten zijn ook de teksten van de verschillende besluiten toegankelijk.

Bijlage 7: Overzicht van de in 2004 beantwoorde schriftelijke vragen van de Tweede Kamer

14-12-2004 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 544, Tweede Kamer

Vragen van het lid Koenders (PvdA) aan de minister van Buitenlandse Zaken over het wapenembargo tegen China. (Ingezonden 29 november 2004)

14-12-2004 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 542, Tweede Kamer

Vragen van de leden Van Baalen (VVD) en Van Bommel (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken over positieve signalen inzake opheffing van het EU-wapenembargo tegen China. (Ingezonden 25 november 2004)

18-11-2004 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 394, Tweede Kamer

Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken over de Indonesische marine en piraterij. (Ingezonden 20 oktober 2004)

10-11-2004 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 290, Tweede Kamer

Vragen van het lid Van Baalen (VVD) aan de minister van Buitenlandse Zaken met betrekking tot de mogelijke opheffing van het EU-wapenembargo tegen China. (Ingezonden 14 oktober 2004)

27-10-2004 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 185, Tweede Kamer

Vragen van het lid Van der Laan (D66) aan de minister van Buitenlandse Zaken, de staatssecretaris van Economische Zaken en de minister van Financiën over de mogelijke leverantie van twee korvetten voor de Indonesische marine. (Ingezonden 13 september 2004)

19-10-2004 Kamervragen met antwoord 2004-2005, nr. 146, Tweede Kamer

Vragen van het lid Karimi (GroenLinks) aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie over de mogelijke levering van YPR-pantserrupsvoertuigen aan Egypte. (Ingezonden 7 september 2004)

21-9-2004 Kamervragen met antwoord 2003-2004, nr. 2290, Tweede Kamer

Vragen van de leden Koenders en Blom (beiden PvdA) aan de minister van Buitenlandse Zaken, de staatssecretaris van Economische Zaken en de minister van Financiën over de mogelijke leverantie van twee korvetten voor de Indonesische marine. (Ingezonden 15 juli 2004)

7-9-2004 Kamervragen met antwoord 2003-2004, nr. 2166, Tweede Kamer

Vervolg vragen van het lid Karimi (GroenLinks) aan de staatssecretaris van Economische Zaken over het wapenexportbeleid.m.b.t. doorvoermeldplicht (Ingezonden 16 juni 2004)

22-6-2004 Kamervragen met antwoord 2003-2004, nr. 1728, Tweede Kamer

Vragen van de leden Van Velzen en Van Bommel (beiden SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken over de verdenking van de Indonesische marine van piraterij. (Ingezonden 14 mei 2004)

10-6-2004 Kamervragen met antwoord 2003-2004, nr. 1639, Tweede Kamer

Vragen van het lid Karimi (GroenLinks) aan de staatssecretaris van Economische Zaken en de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie over het wapenexportbeleid.m.b.t.doorvoermeldplicht (Ingezonden 14 april 2004)

3-6-2004 Kamervragen met antwoord 2003-2004, nr. 1592, Tweede Kamer

Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Economische Zaken over leverantie door Philips van onderdelen Apache-helikopters en F-16-straaljagers. (Ingezonden 5 april 2004)

18-2-2004 Kamervragen met antwoord 2003-2004, nr. 821, Tweede Kamer

Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken, de staatssecretarissen van Economische Zaken en van Defensie en de minister van Financiën over de mogelijke bouw van korvetten voor Indonesië. (Ingezonden 22 januari 2004)